چهل حدیث

حقوق بشر

عبدالله مهدوی ارزگانی

۱۳

بسم الله الرحمن الرحیم

چهل حدیث حقوق بشر

نویسنده:

عبداللّه مهدوی ارزگانی

ناشر چاپی:

زائر- آستانه مقدسه قم

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

چهل حدیث حقوق بشر

مشخصات کتاب

مهدوی اُرزگانی ، عبداللّه ، ۱۳۳۶ ــ .

چهل حدیث حقوق بشر / عبداللّه مهدوی اُرزگانی . ــ قم : زائر ، ۱۳۸۷ .

۶۳ ص . شابک ۵-۰۳۸-۱۸۰-۹۶۴-۹۷۸

کتابنامه ص ۶۱-۶۴ ؛ همچنین بصورت زیرنویس .

۱ . اربعینات ــ قرن ۱۴ . ۲ . حقوق بشر .

رده بندی کنگره : BP۱۴۳/۹/م۸۸۶چ۹ ۱۳۸۷

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱۸

چهل حدیث حقوق بشر

نویسنده ··· عبداللّه مهدوی اَرزگانی

چاپ و نشر ··· اوّل / زائر / آستانه مقدسه

صفحه آرایی ··· کوثر ۰۹۱۲۲۵۳۹۷۹۴ (بابکی)

شمارگان ··· ۲۰۰۰

شابک : ۵-۰۳۸-۱۸۰-۹۶۴-۹۷۸

قیمت ۶۰۰ تومان

مرکز پخش : قم / میدان شهداء (چهار راه بیمارستان) انتشارات زائر

تلفن : ۷۷۴۲۵۱۹ ــ ص . پ : ۳۷۱۸۵-۳۵۹۷

ص: ۱

اشاره

فهرست مطالب

ص: ۴

مقدمه

کَلامُکُمْ نُورٌ

سخن شما اهل بیت، نور است.

زیارت جامعه کبیره

بر آستان احادیث اهل بیت ، عقل خضوع می کند دل خشوع می یابد و روح سیراب می شود . احادیث نورانی ائمه اطهار ، منشوری است که حکمت های قدسی و معارف ناب الهی را بر دل ها و عقل ها می تاباند . گلشنی روح پرور و گنجینه ای گرانبها و سرمایه ای پایان ناپذیر است .

امام باقر علیه السلام فرمود :

شَرِّقا أوْ غَرِّبا ، فَلا تَجِدانِ علما صحیحا اِلاّ شیئا خَرَجَ مِنْ عِندِنا اهلِ البیت؛(۱)

به شرق و غرب جهان بروید ، هیچ دانش صحیحی نخواهید یافت ، مگر آن که از ما خاندان پیامبر صادر شده است .

همواره مدیون راویان ، محدّثان و عالمان گذشته شیعه ایم که با دقّت و درایت و مسئولیت شناسی ، سخنان نورانی پیشوایان معصوم را ثبت و ضبط کرده و به عنوان «میراث اهل بیت» به نسل های بعدی سپرده اند .

احادیث اهل بیت علیهم السلام آنگونه که خودشان فرموده اند ، «نور» است .

مجموعه های حدیثی ، دانشکده های صامت امّا جاویدان امامان شیعه است که بشریّت را آموزش غیر حضوری می دهد و خرسندیم که ما میراث دار این

ص: ۶

۱- ۱ . الکافی ، کلینی ، ج ۱ ، ص ۳۹۹ .

علوم و معارفیم . برای پیمودن راه صحیح زندگی و رهایی از حیرت ها و ضلالت ها و کج راهه ها ، نیازمند این احادیثیم که «چراغ راه» و هدایت گر اندیشه ها و صفابخش دل ها و جان ها است .

روایات پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت او ، هم در عرصه مباحث اعتقادی برای ما «حجّت» است ، هم در قلمرو فقه و تبیین احکام شرع و حلال و حرام الهی سند و پشتوانه است ، هم در موضوعات اخلاقی ، تربیتی ، تهذیب نفس ، پند و موعظه ، سرشار از حکمت و بینش و هدایت است و اگر مردم با احادیث نورانی خاندان عصمت و طهارت آشنا شوند ، دل در گرو محبت و اطاعت آنان می نهند، همانگونه که حضرت رضا علیه السلام فرمود : اِنَّ النّاسَ لو عَلِموا مَحاسِنَ کلامِنا لَاَتّبعونا؛(1)

۱- ۱ . بحار الانوار ، ج ۲ ، ص ۳۰ ، ح ۱۳ .

اگر مردم خوبی ها و زیبایی های سخن ما را بدانند ، از ما پیروی می کنند .

بر این اساس ، آموختن ، نوشتن ، بیان ، نشر ، شرح و تبیین، حفظ و تعلّم احادیث اهل بیت ، کاری است ارزشمند و در راستای حفظ و گسترش فرهنگ اهل بیت علیهم السلام .

کتب حدیثی شیعه ، همچون دریایی عمیق و موّاج پر از گهرهای نفیس است . برای بهره گیری از ذخایر این اقیانوس ژرف و پر گهر ، باید به غوّاصی در دل آن پرداخت و لؤلؤ و مرجان هایی به دست آورد و به نسل امروز و مشتاقان عرضه کرد .

«چهل حدیث نویسی» ، یکی از گام های ارزشمند در نشر و تشریح احادیث عترت پاک نبوی است که عالمان از دیرباز به آن مبادرت می ورزیدند و جامعه را

ص: ۸

از معنویّت آثار اهل بیت بهره مند می ساختند . اینکه امامان فرموده اند : هر کس چهل حدیث از احادیث ما را حفظ کند ، در روز قیامت فقیه و دین شناس برانگیخته می شود ، هم پشتوانه چنین حرکت علمی و فرهنگی است ، هم ما را به ضرورت حفظ احادیث آنان آگاه می کند . چه حفظ به معنای به حافظه سپردن باشد ، چه ثبت و ضبط و جلوگیری از فراموش شدن و از بین رفتن باشد و چه به معنای حفظ در عمل . به هر حال ، تشویقی است برای رویکرد به معارف اهل بیت که در کلمات نورانی آنان نهفته است .

امروز ، نیاز جامعه به آشنایی با فرهنگ ناب اهل بیت ، بیش از هر زمان احساس می شود . عطش و استقبال هم که مردم از خود نشان می دهند ، ضرورت ارائه و عرضه کلمات خاندان عصمت را در قالبی روان ،

سهل الوصول و متناسب با اقشار مختلف علاقه منـد ، روشن تر نشان می دهد و به همین دلیل ، مراکز و مؤسّـسات و اشخاصـی به نشر «چهل حدیث» می پردازند .

آسـتانه مقـدسه حضـرت معصومه علیهاالسـلام نیز به عنوان یـک حرکت فرهنگی در راه نشـر احـادیث پیشوایـان دین و ترویج معارف عترت ، اقـدام به چاپ این سلسـله از چهل حـدیث های موضوعی کرده است . موضوعات ، ابتـدا در کمیته ای تعیین ، سپس به محققان و مؤلفان سـفارش داده شـده تا به گردآوری و تـدوین چهل حـدیث پیرامون موضوعات برگزیـده بپردازنـد . سعی شده است اغلب موضوعات ، اخلاقی ، تربیتی ، کاربردی و معارفی باشد . تا چه قبول افتد و چه در نظر آید .

* * *

امّا جزوه حاضر .....

بشـر به عنوان مخلوق الهی ، دارای حق و حقوقی است که در سـایه آنهـا می توانـد بـا دیگران همزیستی مسـالمت آمیز داشـته باشد.

شناخت این حقوق در رعایت متقابل آن از سوی مردم ، جامعه را قابل زیست تر می سازد و افراد در مسـیر «هدف خلقت» قرار می گیرند.

غربیـان ، با شـعار و تبلیغات می خواهنـد وانمود کننـد که حقوق بشـر و کرامت او را بهتر می شناسـند و همواره اعلامیه جهانی حقوق بشـر را به رخ می کشـند ، در حالی که قرآن و احادیث کلاًّ در ادیان آسمانی برای «انسان» حقوقی مقرّر شده و رعایت آن ها موجب سلامت و سعادت جامعه به شمار آمده است و حق تقدم با انبیای الهی است .

آشنایی با حقوق بشر از نگاه مکتب ، ما را با غنای اسلام و

ص: ۱۱

کرامت بخشی دین به انسان و جایگاه او آشناتر می سازد .

آنچه در این جزوه می خوانید ، گوشه ای از رهنمودهای دین درباره این مسأله است . سیره عملی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و روش حکومت حضرت علی علیه السلام بهترین نمونه شناخت این حقوق و احترام به انسان است .

بجاست از تلاش قابل تقدیر برادر ارجمند حجه الاسلام جناب آقای عبداللّه مهدوی ارزگانی که این مجموعه را فراهم آورده اند ، تشکر شود.

امید است فروغ معارف اهل بیت علیهم السلام همه ابعاد زندگی ما را روشنی بخشد و با احترام به حقوق انسان ها بتوانیم در ساختن «مدینه فاضله» بر محور تعالیم آسمانی موفق باشیم .

انتشارات زائر / آستانه مقدسه

۱۳۸۷ ش

ص: ۱۲

زندگی در سایه عدالت حق هر انسان

خداوند تبارک و تعالی می فرماید:

وَ لا یَجْرِمَنَّکُمْ شَنَئانُ قَوْمٍ عَلی أَلاَّ تَعْدِلُوا اعْدِلُوْا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوی وَ اتَّقُوا اللّهَ إِنَّ اللّهَ خَبِیرٌ بِما تَعْمَلُونَ؛(۱)

دشمنی با جمعیّتی، شما را به گناه و ترک عدالت نکشاند، عدالت کنید که به پرهیز کاری نزدیکتر است، و از خدا بترسید که خداوند از آن چه انجام می دهید با خبر است.

ص: ۱۳

۱- ۱ . قرآن کریم ، سوره مائده ، آیه ۸ .

حق آزادی

۴۱

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

أَيُّها النّاسُ إِنَّ آدَمَ لَم يَلِدْ عَبدا ولا أَمَةً، و إِنَّ النّاسَ كُلُّهُم أَحْرارٌ؛(۱)

ای مردم! آدم، برده و کنیز به دنیا نیاورده است، همانا همه مردم آزادند.

۱- ۱ . الکافی، ج ۸، ص ۶۹.

حق برابری

۴۲

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

اَلطَّرِیقُ مُشتَرَکٌ، وَ النّاسُ فِی الحَقِّ سَواءٌ؛(۱)

راه و مسیر مشترک است و مردم در حق با هم برابرند.

ص: ۱۵

۱- ۱ . وقعه صفین، ص ۹۵.

حق زندگی

۴۳

امام صادق علیه السلام :

مَن قَتَلَ نَفْسَهُ مُتَعَمِّدا فَهُوَ فی نارِ جَهَنَّمَ خالِدا فِیها؛(۱)

هر کس خود را عمدا بکشد، جایگاه او همیشه در آتش جهنّم خواهد بود.(۲)

۱- ۱ . من لا یحضره الفقیه، ج ۴ ، ص ۹۵.

۲- ۲ . حرمت شدید خود کشی نشان حق حیات انسان ها است.

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

مَن ظَلَمَ عِبادَ اللّه ِ کانَ اللّه ُ خَصیمَهُ دونَ عِبادِهِ، و مَن خاصَمَهُ اللّه ُ أَدحَضَ حُجَّتَهُ، و کانَ اللّه ُ حَربا حَتّی یَنزِعَ و یَتوبَ، و لَیسَ شَیءٌ أَدعی إلی تَغییرِ نِعْمَهِ اللّه ِ و تَعجیلِ نِقْمَتِهِ مِن إقامَهٍ عَلی ظُلمٍ، فَإِنَّ اللّه َ سَمیعٌ دَعوَهَ المُضطَهَدینَ، و هُوَ لِلظّالِمینَ بِالمِرصادِ؛(۱)

هر کس به بندگان خدا ستم کند، خداوند پیش از

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۹۹۶، نامه ۵۳.

بندگانش دشمن او خواهد بود، و کسی که خداوند دشمن او باشد دلیلش را باطل می سازد و با او به جنگ می پردازد، تا دست از ظلم بردارد یا توبه کند، و هیچ چیزی در تغییر نعمت های خدا و تعجیل انتقام و کیفرش، از اصرار بر ستم سریعتر و زودرس تر نیست؛ چرا که خداوند دعا و خواسته مظلومان را می شنود و در کمین ستمگران است.

ص: ۱۸

حق امنیت جانی

۴۵

امام صادق علیه السلام :

أَوْحَی اللّه ُ تَعالی إلی مُوسَی بْنِ عِمْرانَ علیه السلام أَنْ یا مُوسی قُلْ لِلْمَلَاءِ مِنْ بَنی إِسْرائیلَ إِیّاکُمْ وَ قَتْلَ النَّفْسِ الحَرامِ بِغَیْرِ حَقٍّ، فَإِنَّ مَنْ قَتَلَ مِنْکُم نَفسا فی الدُّنیا قَتَلْتُهُ فی النّارِ مِائَهَ أَلْفِ قَتْلَهٍ مِثْلَ قَتْلِ صاحِبِهِ؛(۱)

خداوند به موسی بن عمران علیه السلام وحی فرمود: ای موسی به زورمندان بنی اسرائیل بگو: از به ناحق کشتن

۱- ۱ . ثواب الاعمال، ص ۲۷۸.

انسان بی گناه بر حذر باشید؛ زیرا هر کدام از شما در دنیا کسی را بکشد، او صد هزار مرتبه، همانند کشتن رفیقش او را در آتش خواهد کشت.

ص: ۲۰

حق کرامت و احترام

۴۶

حضرت لقمان:

یا بُنَیَّ لا تُحَقِّرَنَّ أَحَدا بِخُلقانِ ثِیابِهِ فَإِنَّ رَبَّکَ و رَبَّهُ واحِدٌ؛(۱)

فرزندم! هیچ کس را به سبب کهنه بودن جامه اش تحقیر مکن (و خوار مشمار)، زیرا پروردگار تو و او یکی است.

ص: ۲۱

۱- ۱ . مشکات الانوار، ص ۲۲۹.

۴۷

امام صادق علیه السلام :

کُلُّ بالِغٍ مِن ذَکَرٍ أَوْ أُنثی إِفتَری عَلی صَغِیرٍ أَو کَبِیرٍ أَو ذَکَرٍ أَو أُنثی أَو مُسلِمٍ أَوْ کافِرٍ أَو حُرٍّ أَو مَملُوکٍ فَعَلَیهِ حَدُّ الفِریَهِ، و عَلی غَیرِ البالِغِ حَدُّ الأَدَبِ؛(۱)

بر هر مرد یا زن بالغی که بر کوچک یا بزرگ، مرد یا زن، مسلمان یا کافر، آزاد یا برده افترا ببندد، بر او حد دروغ و تهمت جاری می شود، و بر غیر بالغ حد تأدیب جاری می شود.

ص: ۲۲

۱- ۱ . تهذیب الاحکام، ج ۱۰، ص ۸۹.

حق مالکیت

۴۸

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

اَلنّاسُ مُسَلَّطُونَ عَلی أَمْوالِهِمْ؛(۱)

مردم بر اموال خويش مسلّط اند.

ص: ۲۳

۱- ۱ . عوالی اللآلی، ج ۱، ص ۴۵۷.

حق امنیت مالی

۴۹

امام مهدی علیه السلام :

لَایَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ یَتَصَرَّفَ فی مالِ غَیرِهِ بِغَیرِ إِذْنِهِ؛(۱)

برای هیچ کس تصرف در مال دیگری جایز نیست، مگر با اجازه او.

ص: ۲۴

۱- ۱ . الاحتجاج، ج ۲، ص ۲۹۹.

حق داد و ستد

۵۰

امام صادق علیه السلام :

يا عُمَرُ قَد أَحَلَّ اللّه ُالبَيعَ و حَرَّمَ الرِّبا، بِعْ وَ ارْبَحْ وَلاتُرْبِ؛(۱)

ای عمر (بن يزيد)! خداوند داد و ستد را حلال و ربا را حرام كرده است، خريد و فروش كن و سود ببر و ربا نخور.

ص: ۲۵

۱- ۱ . الاستبصار، ج ۳، ص ۷۲.

حق امنیت اجتماعی

۵۱

امام باقر علیه السلام :

مَن أَشارَ بِحَدِیدَهٍ فی مِصْرٍ قُطِعَتْ یَدُهُ، و مَن ضَرَبَ فِیها قُتِلَ؛(۱)

هر کس (به منظور ایجاد رعب و وحشت) در شهر، با اسلحه به سوی مردم اشاره کند، دستش بریده می شود، و هر کس کسی را مورد ضرب قرار دهد کشته می شود.

ص: ۲۶

۱- ۱ . تهذیب الاحکام، ج ۱۰، ص ۱۳۵.

حق امنیت ناموس

۵۲

امام صادق علیه السلام :

أَيُّما رَجُلٍ اطَّلَعَ عَلى قَومٍ فى دارِهِم لِيَنْظُرَ إِلى عَوراتِهِم فَرَمَوْهُ، فَفَقَئُوا عَيْنَيْهِ أَو جَرَحُوهُ فَلا دِيَهَ لَهُ؛(۱)

هر مردی که به منظور نگاه کردن به ناموس کسانی، به درون منزل آن ها سربکشد و آن ها با انداختن چیزی به سوی او، چشم او را کور کنند، و یا جراحتی بر او وارد آورند، دیه ای ندارد.

۱- ۱ . الکافی، ج ۷، ص ۲۹۱ .

ممنوعیت تفتیش در زندگی خصوصی

۵۳

امام امیرمؤمنان علی علیه السلام به مالک اشتر:

وَلْیَکُنْ أَبْعَدَ رَعِیَّتِکَ مِنکَ وَ أَشْنَأَهُمْ عِنْدَکَ أَطْلَبُهُم لِمَعایِبِ النّاسِ، فَإِنَّ فِی النّاسِ عُیُوبا الْوالی أَحَقُّ مَنْ سَتَرَها، فَلا تَکْشِفَنَّ عَمّا غابَ عَنکَ مِنها، فَإِنَّما عَلَیکَ تَطهیرُ ما ظَهَرَ لَکَ وَ اللّه یَحْکُمُ عَلی ما غابَ عَنکَ، فَاْستُرِ العَوْرَهَ مَا استَطَعْتَ، یَسْتُرِ اللّه مِنکَ ما تُحِبُّ سَتْرَهُ مِن رَعِیَّتِکَ؛(۱)

ص: ۲۸

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۹۹۷، نامه ۵۳.

بایـد از رعیت، کسـی را بیش از همه دور و دشـمن بـداری که به عیبجویی از مردم و گفتن زشتی های آنان اصـرار دارد؛ زیرا مردم عیوب وزشـتی هـایی دارنـد که سـزاوارترین کس برای پوشانـدن آن هـا حـاکم است. پس زشـتی هـای پوشـیده مردم را آشـکار مکن، بر تو است پوشانـدن آن چه بر تو آشـکار شود، و خداوند بر آن چه از تو پنهان است حکم می کند. پس تا می توانی زشتی را بپوشان تا خدا هم زشتی تو را که دوست داری از رعیت پنهان بماند، پوشیده دارد.

ص: ۲۹

حق برابری در برابر قانون

۵۴

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

إِنَّما أَهلَكَ النّاسَ قَبلَكُم إِنَّهُم كانُوا إِذا سَرَقَ فِيهُمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ و إِذا سَرَقَ فِيهِمُ الَّضعِيفُ أَقامُوا عَلَيهِ الحَدَّ، و الَّذِی نَفسُ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله بِيَدِهِ لَو أَنَّ فاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَها؛(۱)

مردمان پیش از شما را چیزی جز این روش به هلاکت نرساند که وقتی شریف و توانمندشان دست به

۱- ۱ . صحیح بخاری، ج ۵، ص ۹۷.

دزدی می زد او را رها می کردنـد، و هنگامی که ضـعیف و ناتوان شان دزدی می کرد، بر او حد جاری می کردند، سوگند به آن کسـی که جان محمّـد صـلی الله علیه و آله در دست او است، اگر فاطمه، دختر محمّـد صـلی الله علیه و آله دست به دزدی بزنند، دست او را قطع خواهم کرد.

ص: ۳۱

حق دادخواهی

۵۵

امام امیرمؤمنان علی علیه السلام به مالک اشتر:

إنِّی سَمِعْتُ رَسُولَ اللّه صلی الله علیه و آله یَقُولُ فی غَیرِ مَوطِنٍ: لَن تُقَدَّسَ أُمَّةٌ لا یُؤْخَذُ لِلضَّعِیفِ فِیها حَقُّهُ مِنَ القَوِیِّ غَیْرَ مُتَتَعْتِعٍ؛(۱)

از رسول خدا صلی الله علیه و آله بارها شنیدم که می فرمود: هرگز رستگار نخواهند شد مردمی که ضعیف و ناتوان آنان نتواند حق خود را از قوی بدون (لکنت زبان و) ترس بگیرد.

ص: ۳۲

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۱۰۲۱، نامه ۵۳.

حق شکایت

۵۶

امام امیرمؤمنان علی علیه السلام خطاب به مالک اشتر:

وَ تَفَقَّدْ أُمُورَ مَن لا يَصِلُ إِلَيكَ مِنهُم مِمَّن تَقْتَحِمُهُ العُيُونُ، و تَحْقِرُهُ الرِّجالُ، فَفَرِّغْ لِاُولَئِكَ ثِقَتَكَ مِنْ أَهلِ الخَشيَةِ و التَّواضُعِ، فَلْيَرفَعْ إِلَيْكَ أُمُورَهُمْ؛(۱)

از آنهایی که مشکلات دارند و در نظر مردم تحقیر شده اند و نمی توانند شکایت خود را به تو برسانند جستجو به عمل آور و افراد مطمئن و خدا ترس و فروتن را برای آن ها بگمار تا درخواست های آنان را به تو گزارش نمایند.

ص: ۳۳

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۱۰۱۹، نامه ۵۳.

حق قضاوت عادلانه

۵۷

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

ثُمَّ واسِ بَینَ المُسلِمِینَ بِوَجْهِکَ و مَنطِقِکَ و مَجلِسِکَ حَتّی لا یَطمَعَ قَرِیبُکَ فِی حَیفِکَ ولا یَیأَسَ عَدُوُّکَ مِن عَدلِکَ؛(۱)

پس هنگام داوری در میان مسلمانان طوری قرار بگیر که نگاه و گفتار و نحوه نشستن تو نسبت به آن ها یکسان باشد، تا خویشان نزدیک تو طمع و چشم داشت ظلم و ستم نداشته باشند و دشمن تو از عدل و انصاف تو مأیوس نگردد.

ص: ۳۴

۱- ۱ . الکافی، ج ۷، ص ۴۱۳.

ممنوعیت شکنجه

۵۸

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

مَن ضَرَبَ رَجُلًا سَوطا ظُلما ضَرَبَهُ اللّه ُتَبارَکَ وَ تَعالی بِسَوطٍ مِنْ نارٍ؛(۱)

هر کس از روی ستم تازیانه به کسی بزند، خداوند متعال او را با تازیانه ای از آتش خواهد زد.

۱- ۱ . دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۵۴۱.

حق مصونیت متهم

۵۹

امام صادق علیه السلام :

إِنَّ أَمِیرَ المؤُمِنِینَ عَلَیهِ السَّلامُ قالَ: مَنْ أَقَرَّ عِندَ تَجرِیدٍ أَو حَبسٍ أَو تَخوِیفٍ، أَو تَهدِیدٍ فَلا حَدَّ عَلَیهِ؛(۱)

همانا أمیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: کسی که با برهنه کردن (شکنجه) یا زندان یا ترساندن یا تهدید، اقرار کند، بر او حد جاری نمی شود (و چنین اعترافی اثر ندارد).

ص: ۳۶

۱- ۱ . قرب الاسناد، ص ۵۴.

حق تناسب جرم و جزا

۶۰

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

إِنَّ اللّه َ بَيَّنَ الْحُدُودَ و جَعَلَ عَلی کُلِّ مَن تَعَدَّی الحَدَّ، حَدّا؛(۱)

همانا خداونـد حـدود (مقـدار مجازات) را تبیین و تعیین نموده، و برای هر کسـی که از مرز (و حـد تعیین شـده) تجاوز نمایـد، مجازاتی قرار داده است.

ص: ۳۷

۱- ۱ . دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۴۴۴.

حق انتخاب وطن

۶۱

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

اَلْاَرْضُ أَرْضُ اللّه ِ وَالْعِبادُ عِبادُ اللّه ِ فَحَيْثُ وَجَدَ أَحَدُكُمْ خَيرا فَلْيَتَّقِ اللّه َ وَلْيُقِمْ؛(۱)

زمین زمین خدا و بندگان بندگان خدا هستند. پس هر یک از شما هر جا را نیکو یافت تقوای الهی پیشه کند و اقامت گزیند.

ص: ۳۸

۱- ۱ . کنزالعمال، ج ۱۵، ص ۴۰۸.

حق ازدواج

۶۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

ما بُنِیَ بِنَاءٌ فِی الإِسلامِ أَحَبُّ إِلَی اللّه ِ مِنَ التَّزْوِیجِ؛(۱)

هیچ بنایی در اسلام بنا نشده که نزد خداوند، محبوب تر از بنیان ازدواج باشد.

ص: ۳۹

۱- ۱ . من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۸۳.

حق توالد و تناسل

۶۳

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

تَناکَحُوا تَناسَلُوا، فَإِنّی أُباهِی بِکُمُ الأُمَمَ یَومَ القِیامَهِ؛(۱)

ازدواج کنید تا صاحب نسل و فرزند شوید؛ زیرا من به سبب شما در روز قیامت بر سایر امت ها مباهات می کنم.

ص: ۴۰

۱- ۱ . عوالی اللآلی، ج ۱، ص ۱۵۹.

حق مسکن

امام صادق علیه السلام :

عَنْ زُرارَهٍ قالَ قُلتُ لِأَبی عَبـدِاللّه ِ علیه السـلام إِنَّ لی عَلی رَجُلٍ دَیْنا وَ قَد أَرادَ أَن یَبیعَ دارَهُ فَیُعطِیَنی. قالَ: فَقالَ أَبُو عَبدِ اللّه ِ علیه السلام : أُعِیذُکَ بِاللّه ِ أَن تُخْرِجَهُ مِن ظِلِّ رَأْسِهِ؛(۱)

زراره گفت به امـام صـادق علیه السـلام عرض کردم: «من از مردی طلب دارم، او می خواهـد خـانه اش را بفروشـد و طلب مرا بدهد.» امام صادق علیه السلام فرمود: «تو را به خدا پناه می دهم از این که او را از سر پناهش بیرون کنی».

ص: ۴۱

۱- ۱ . الاستبصار، ج ۳، ص ۶.

حق امنیت منزل

۶۵

امام رضا علیه السلام :

عَنِ الفَتحِ بنِ یَزِیدَ الْجُرْجَانِیِّ، عَن أَبِی الحَسَنِ عَلَیْهِ السَّلامُ، فی رَجُلٍ دَخَلَ عَلی دارِ آخَرَلِلتَلَصُّصِ ، أَو لِلفُجُورِ، فَقَتَلَهُ صاحِبُ الدَّارِ، أَیُقْتَلُ بِهِ أَم لا؟ فَقالَ عَلَیهِ السَّلامُ اِعْلَمْ أَنَّ مَن دَخَلَ دارَ غَیرِهِ فَقَد أُهْدِرَ دَمُهُ ولا یَجِبُ عَلَیهِ شَیءٌ؛(۱)

فتح بن یزید جرجانی از امام رضا علیه السلام درباره مردی

۱- ۱ . الکافی، ج ۷، ص ۱۹۴.

که برای دزدی یـا بی عفتی کردن وارد منزل کسـی شـده و به دست صـاحب خانه کشـته شود، پرسـید: «آیا قاتل به سـبب قتل کشـته می شود؟» حضـرت فرمود: «بـدان، هر کس وارد منزل دیگری گردد، خون او هـدر است و هیـچ گونه مجازاتی بر قاتل نیست.»

ص: ۴۳

حق دفاع شخصی

۶۶

امام باقر علیه السلام :

إذا دَخَلَ عَلَیکَ رَجُلٌ یُرِیدُ أَهلَکَ و مالَکَ فَابْدُرْهُ بِالضَّرْبَهِ إنِ استَطَعتَ، فَإِنَّ اللِّصَّ مُحارِبٌ لِلّه ِ و لِرَسُولِهِ، فَما تَبِعَکَ مِنهُ شَی ءٌ فَهُوَ عَلَیَّ؛(۱)

هرگاه مردی به قصد خانواده و مالت بر تو وارد شود، اگر توانستی در ضربه زدن بر او پیشی بگیر (پیش دستی کن و به سرعت ضربتی بر او بزن)، زیرا دزد، با خدا و رسول وی در جنگ است، اگر کار تو پیامدی داشت، بر عهده من است.

ص: ۴۴

۱- ۱ . قرب الاسناد، ص ۷۴.

حق آموزش

۶۷

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

أَلْعِلْمُ لا یَحِلُّ مَنْعُهُ؛(۱)

جلوگیری از علم جایز نیست.

ص: ۴۵

۱- ۱ . کنزالعمال، ج ۱۰، ص ۱۳۴.

حق آزادی اشتغال

۶۸

امام امیر مؤمنان علی علیه السلام :

لَستُ أَری أَن أُجْبِرَ أَحَدا عَلی عَمَلٍ یَکْرَهُهُ؛(۱)

من روا نمی دانم کسی را به انجام کاری مجبور کنم که آن را دوست ندارد.

۱- ۱ . انساب الاشراف، ص ۱۶۲.

حق تأمین معاش آبرومندانه

پ

۶۹

امام امیرمؤمنان علی علیه السلام به مالک اشتر:

اَللّه ـ اللّه ـ فِی الطَّبَقَهِ السُّفلی مِنَ الَّذِینَ لا حِیلَهَ لَهُم مِنَ المَساکِینَ و المُحتاجِینَ و أَهلِ الْبُؤْسَی و الزَّمْنَی، فَإِنَّ فی هَذِهِ الطَّبَقَهِ قانِعا و مُعْتَرّا، وَ احْفَظْ لِلّهِ مَا اسْتَحْفَظَکَ مِنْ حَقِّهِ فِیهِم، وَ اجعَلْ لَهُم قِسما مِنْ بَیتِ مَالِک، و قِسما مِن غَلّاتِ صَوافِی الإِسلامِ فی کُلِّ بَلَدٍ؛(۱)

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۱۰۱۹، نامه ۵۳.

خـدا را خـدا را! طبقه پـایین و زیر دسـتان جـامعه را در نظر داشـته بـاش؛ آن هـایی که چاره ندارنـد، فقیر، محتاج، زمین گیر و گرفتارنـد، زیرا در این طبقه هم نیازمنـدی است که نیاز خود را اظهار می کنـد و هم نیازمندی است که نیاز خود را اظهار نمی کند. برای رضای خدا آن چه را که از حق خود درباره تو امر کرده است انجام ده، بخشی از بیت المال و بخشی از غلّات زمین های غنیمت اسلام را که در هر شهری به دست آمده برای آنان مقرر دار.

حق محبّت و همزیستی

۷۰

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

تَصافَحُوا و تَهَادَوْا، فَإِنَّ المُصافَحَهَ تَزِیدُ فی المَوَدَّهِ، وَ الْهَدِیَّهَ تَذْهَبُ الغِلَّ؛(۱)

با همـدیگر دست بدهیـد (مصافحه) و به همـدیگر هـدیه دهیـد؛ زیرا دست دادن بر محبّت می افزایـد و هدیه دادن کینه را می زداید.

ص: ۴۹

۱- ۱ . دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۳۲۶.

حق مشاوره

۷۱

امام امیرمؤمنان علی علیه السلام :

مَن مَلَکَ استَأثَرَ، و مَنِ استَبَدَّ بِرَأْیِهِ هَلَکَ، و مَن شاوَرَ الرِّجالَ شارَکَها فِی عُقُولِها؛(۱)

هر که (بر چیزی) دست یافت، امتیازجو می شود و هر که خود رأیی نماید تباه گردد، و هر که با مردان مشورت نماید با خردهاشان شرکت می کند.

ص: ۵۰

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۱۱۶۵، کلام ۱۵۲.

حق صدق و امانت

۷۲

امام سجاد علیه السلام :

عَلَیکُمْ بِأَداءِ الاَمانَهِ فَوَ الَّذِی بَعَثَ مُحَمَّدا صلی الله علیه و آله بِالْحَقِّ نَبِیّا لَو أَنَّ قاتِلَ أَبی الحُسَینِ بنِ عَلِیٍّ علیه السلام إِئْتَمَنَنِی عَلَی السَّیْفِ الّذِی قَتَلَهُ بِهِ لاَءَدَّیْتُهُ إِلَیهِ؛(۱)

بر شما باد به ادای امانت، سوگند به آن کسی که محمّد صلی الله علیه و آله را به حق به نبوت فرستاده، اگر قاتل پدرم شمشیری که با آن پدرم را کشته بود به من امانت می سپرد، هر آینه آن را به او برمی گرداندم.

ص: ۵۱

۱- ۱ . روضه الواعظین، ص ۳۷۳.

حق پای بندی به معاهدات

۷۳

امام باقر علیه السلام :

ثَلاثٌ لَم یَجعَلِ اللّه ُعَزَّوَجَلَّ لِاءَحَدٍ فِیهِنَّ رُخصَهً: أَداءُ الاَمانَهِ إِلی البَرِّ وَ الفاجِرِ، و الوَفاءُ بِالعَهدِ لِلْبَرِّ و الفاجِرِ و بِرُّ الوالِدَینِ بَرَّینِ کانا أَو فاجِرَیْنِ؛(۱)

خداوند برای هیچ کس در سه چیز رخصت قرار نداده است: بازگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار، وفا به پیمان با نیکوکار و بدکار، نیکی به پدر و مادر، نیکوکار باشند یا بدکار.

ص: ۵۲

۱- ۱ . الکافی، ج ۲، ص ۱۶۲.

حق امهال وامدار

۷۴

امام باقر علیه السلام :

مَنْ أَقْرَضَ رَجُلًا قَرْضا إِلی مَیسَرَهٍ کانَ مالُهُ فی زَکاهٍ و کانَ هُوَ فی الصَّلاهِ مَعَ المَلائِکَهِ حَتّی یَقضِیَهُ؛(۱)

هر کس تا هنگام وسعت مالی مردی به او قرض بدهد، مالش در رشد و نموّ بوده و خودش با فرشتگان در (حال) نماز است، تا زمانی که آن مرد قرض را ادا نماید.

۱- ۱ . الکافی، ج ۳، ص ۵۵۸.

حق مصالحه

۷۵

امام صادق علیه السلام :

صَدَقَهٌ یُحِبُّها اللّه ُ إِصْلاَحُ بَیْنِ النّاسِ إِذا تَفاسَدُوا، وَ تَقَارُبٌ بَیْنَهُمْ إِذا تَبَاعَدُوا؛(۱)

خیر خواهی میان مردمی که با هم اختلاف می کنند، و نزدیک نمودن آنان به همدیگر هنگامی که از هم دوری می کنند، صدقه ای است که خدا آن را دوست دارد.

ص: ۵۴

۱- ۱ . الکافی ، ج ۲ ، ص ۲۰۹.

حق وکالت

۷۶

امام صادق علیه السلام :

مَنْ وَكَّلَ رَجُلًا عَلى إِمضاءِ أَمرٍ مِنَ الأُمُورِ فَالْوَكَالَهُ ثابِتَهٌ أَبَدا حَتّى يُعْلِمَهُ بِالخُرُوجِ مِنها كَما أَعْلَمَهُ بِالدُّخُولِ فِيها؛(۱)

هر کس مردی را برای انجام کاری وکیل نماید، وکالت او همواره ثابت است، تا این که عزل او را از وکالت به وی خبر دهد، همچنان که نصب او را به وکالت به او اعلام کرده بود.

۱- ۱ . من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۸۳.

حق شراکت

۷۷

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

یَدُ اللّه ِعَلَی الشَّرِیکَینِ ما لَمْ یَتَخَاوَنا؛

دست خدا بالای سر دو شریک است تا هنگامی که به همدیگر خیانت نکنند.(۱)

ص: ۵۶

۱- ۱ . مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۴۵۱.

حق بهره برداری از منابع طبیعی

۷۸

حق بهره برداری از منابع طبیعیامام امیرمؤمنان علی علیه السلام :

قالَ رَسوُلُ اللّه ِ صلی الله علیه و آله : خَمسٌ لا یَحِلٌّ مَنْعُهُنَّ: اَلْماءُ، وَ المِلحُ، وَ الکَلَاءُ، وَ النّارُ، وَ العِلمُ؛(۱)

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ممانعت و جلوگیری از پنج چیز جایز نیست: آب، نمک، گیاه، آتش و علم.

ص: ۵۷

۱- ۱ . مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۳۵.

حق آزادی سفر

۷۹

رسول خدا صلی الله علیه و آله :

سَافِرُوا، فَإِنَّكُمْ إِنْ لَمْ تَغنَمُوا مَالاً، أَفَدْتُم عَقْلاً؛(۱)

مسافرت کنید؛ زیرا (در سفر) اگر سود مالی به دست نیاوردید، از نظر عقلی رشد می کنید.

ص: ۵۸

۱- ۱ . مکارم الاخلاق، ص ۲۴۰.

حقوق متقابل دولت و ملت

۸۰

امام امیرمؤمنان علی علیه السلام :

أَیُّهَا النّاسُ إنَّ لی عَلَیكُمْ حَقّا وَلَكُمْ عَلَیَّ حَقٌّ، فَأَمّا حَقُّكُمْ عَلَیَّ فَالنَّصیحَهُ لَكُمْ وَ تَوْفیرُفَیْئِكُمْ عَلَیْكُم وَ تَعْلیمُكُمْ كَیْلا تَجْهَلُوا وَ تَأدیبُكُمْ كَیْما تَعْلَمُوا، وَأَمّا حَقّی عَلَیْكُمْ فَالْوَفاءُ بِالْبَیْعهِ وَالنَّصیحَهُ فِی الْمَشْهَدِ وَالْمَغیبِ وَالاْجابَهُ حینَ أدْعُوكُم وَالطّاعَهُ حینَ آمُرُكُم؛(۱)

ص: ۵۹

۱- ۱ . نهج البلاغه، ص ۱۱۴، خطبه ۳۴.

ای مردم، مرا بر شما حقی و شما را بر من حقی است، امّا حقی که شما بر من دارید خیرخواهی نسبت به شما و رساندن غنیمت و حقوق به طور مستوفا به شما، و یاد دادن به شما است تا نادان نمانید، و تربیت نمودن شما است تا بیاموزید، امّا حقی که من بر شما دارم باقی بودن بر بیعت و اخلاص و خیرخواهی در پنهان و آشکار، و اجابت هنگامی که شما را بخوانم، و اطاعت و پیروی است، آنگاه که شما را امر می کنم.

ص: ۶۰

کتاب نامه

ـ قرآن کریم .

۸۱ . انساب الاشراف، احمد بن یحیی بلاذری، تحقیق محمّد باقر محمودی، ۱ جلد، چاپ اوّل، بیروت، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۳۹۴ ق.

۸۲ . بصائر الدرجات، محمّدبن حسن صفار، تصحیح میرزا محسن کوچه باغی، ۱ جلد، تهران، مؤسسه الاعلمی، ۱۴۰۴ق.

۸۳ . تهذیب الاحکام، محمّدبن حسن طوسی، تحقیق سید حسن موسوی خراسانی، ۱۰ جلد، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۰ ق.

۸۴ . ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، محمّدبن علی صدوق، ۱ جلد، چاپ دوم، قم، منشورات الرضی، ۱۳۶۸، ش.

۸۵ . الاحتجاج، احمد بن علی طبرسی، تعلیقات و ملاحظات

سید محمّدباقر خراسانی، ۲ جلد، نجف اشرف، مطبعه النعمان، ۱۳۶۸ ق.

۸۶ . دعائم الاسـلام، نعمان بن محمّدتمیمی مغربی، تحقیق آصف بن علی اصـغر فیض، ۲ جلد، چاپ دوم، مصر، دارالمعارف، ۱۳۸۵ ق.

۸۷ . روضه الواعظین، محمدبن فتال نیشابوری، مقدمه سید محمدمهدی و سید حسن خراسانی، ۱ جلد، قم، منشورات الرضی.

۸۸ . الاستبصار، محمّدبن حسن طوسی، تحقیق سید حسن موسوی خراسانی، ۴ جلد، چاپ چهارم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۳ ش.

۸۹ . صحیح بخاری، محمدبن اسماعیل بخاری، ۷ جلد، بیروت، دارالفکر للطباعه و النشر و التوزیع، ۱۴۰۱ ق.

۹۰ . عوالی اللآلی، محمدبن علی احسائی، تحقیق آقا مجتبی عراقی، ۴ جلد، چاپ اوّل، قم، مطبعه سید الشهداء، ۱۴۰۳ ق.

ص: ۶۲

۹۱ . الکافی، محمّدبن یعقوب کلینی، تصحیح علی اکبر غفاری، ۷ جلد، چاپ پنجم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۳ ق.

۹۲ . کنز العمال، علی متقی هندی، تصحیح بکری حیانی و صفوه السفا، ۱۶ جلد، بیروت، مؤسسه الرساله، ۱۴۰۹ ق.

۹۳ . مستدرک الوسائل، میرزا حسین نوری طبرسی، تحقیق مؤسسه آل البیت، ۱۸جلد، چاپ اوّل، قم، مؤسسه آل البیت لاحیاء التراث، ۱۴۰۸ ق.

۹۴ . من لا یحضره الفقیه، محمّدبن علی صدوق، تصحیح علی اکبر غفاری، ۴ جلد، چاپ دوم، قم، منشورات جماعه المدرسین فی الحوزه العلمیه، ۱۳۹۲ ق.

۹۵ . مکارم الاخلاق، حسن بن فضل طبرسی، ۱ جلد، چاپ ششم، ۱۳۹۲ ق.

۹۶ . مشکات الانوار، علی طبرسی، تحقیق مهدی هوشمند، ۱ جلد، چاپ اوّل، قم، دارالحدیث، ۱۴۱۸ق.

۹۷ . نهج البلاغه، سخنان امیرالمؤمنین علیه السلام ، ترجمه و شرح

ص: ۶۳

سید علی نقی فیض الاسلام، ۱ جلد.

۹۸ . وقعه صفین، نصربن مزاحم منقری، تحقیق عبدالسلام محمّدهارون، ۱ جلد، چاپ دوم، مؤسسه العربیه الحدیثه للطبع و النشر و التوزیع، ۱۳۸۲.

ص: ۶۴

غلطگیری مرحله اول انجام شد

غلطگیری مرحله دوم انجام شد ۲۰/۴/۱۳۸۸

غلطگیری سوم انجام شد ۲/۶/۱۳۸۸

غلطگیری چهارم انجام شد ۴ مورد ۲۶/۸/۱۳۸۸

ص: ۶۵

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹